CZU: 343.37 **https://doi.org/10.59295/rpijn2025.43**

SPĂLAREA BANILOR: ASPECTE TEORETICE ȘI PRACTICE

STOICA Dumitru,
Universitatea de Stat din Moldova,
asistent universitar,
Facultatea de Drept a Universității de Stat din Moldova

SUMMARY

The excerpt provides an in-depth analysis of the phenomenon of money laundering and its history, focusing on the evolution of the mechanisms used over time to hide the origin of illegal funds and their impact on the global economy. Money laundering has become a sophisticated practice whereby illicit profits are integrated into the legal economy, thus giving an appearance of legality to these sums. The process involves converting funds obtained through crime into legitimate assets, and the methods used include changing the shape of the money and transferring it through various jurisdictions, such as offshore areas or bank accounts in countries with lax financial regulations. Historically, the phenomenon dates back to antiquity, but it was formalized in the twentieth century, especially in the context of the activities of the American mafia led by famous figures such as Al Capone. Although the origins of the term "money laundering" were symbolized by the use of laundries, where illicit proceeds were "cleaned up," laundering mechanisms became much more complex and sophisticated.

At the legislative level, international conventions, such as the Vienna Convention (1988) and the European Convention of Strasbourg (1990), have clarified and defined the process, trying to cover a wider range of sources of illegal income, not only from drug trafficking. Thus, the current regulations recognize the importance of combating money laundering in order to protect the economy and security of states.

Keywords: Money laundering, legislation, economy, illicit.

Începutul noului mileniu a marcat nu doar o intensificare a globalizării piețelor la nivel mondial, ci și o consolidare fără precedent a legăturilor interdependente dintre economiile naționale. Aceste evoluții au contribuit la stimularea creșterii economice la nivel global, dar și la proliferarea crimei organizate transnaționale și a terorismului.

Bani „murdari” – o noţiune pe cât de inovatoare, pe atât de neclară. În principal, aceştia sunt utilizaţi de către organizaţiile criminale, fie de către alţi subiecţi, ca o modalitate de obţinere a unor venituri şi de neplată a impozitelor. Este dificil a depista banii „murdari”, din considerentul că aceştia îmbracă diferite forme, iar forţa distrugătoare a circuitului banilor „murdari” o constituie fapta numită spălarea

banilor [1, p. 7].

Creșterea continuă a sumelor de bani obținute din activități criminale organizate a generat o nevoie tot mai mare de a recicla aceste fonduri. Această tendință a condus la o situație alarmantă, în care cei implicați în spălarea banilor au dobândit capacitatea de a controla și influența sectoare esențiale ale economiei, finanțelor, politicii și administrației din anumite țări. Spălarea fondurilor provenite din activități ilegale afectează direct accesul liber la investiții, piața muncii, comerțul, consumul și producția.

Spălarea banilor este partea financiară *de facto* a tuturor infracțiunilor prin care se obține profit. Este procesul prin care infractorii încearcă să ascundă originea și posesia reală a veniturilor provenind din activitățile lor criminale. Dacă este încununată cu succes, această activitate va permite menținerea controlului asupra acestor venituri și, în ultima instanță, va oferi o acoperire legitimă pentru sursa veniturilor lor.

Scopul principal al multor activități infracționale este să obțină profit pentru indivizii sau grupurile implicate în săvârșirea infracțiunilor. Spălarea banilor este procesul de curățare a acestor fonduri provenite din activități ilegale, cu scopul de a ascunde originea lor ilicită. Acest proces este de o importanță crucială, deoarece le permite infractorilor să se bucure de beneficiile activităților criminale fără a dezvălui sursa acestora. Vânzarea ilegală de arme, contrabanda și alte activități ale crimei organizate, cum ar fi traficul de droguri și rețelele de prostituție, pot genera sume imense de bani. De asemenea, fraudele informatice și alte scheme de fraudă pot produce profituri substanțiale și pot facilita procesul de legitimare a veniturilor murdare prin spălarea banilor.

Atunci când o activitate infracțională generează profituri substanțiale, individul sau grupul implicat trebuie să găsească o cale de a controla fondurile fără a atrage atenția asupra activității din care provin sau asupra persoanelor implicate. Infractorii reușesc acest lucru ascunzând sursele, schimbându-le forma, sau direcționând fondurile către un loc unde este mai puțin posibil ca acestea să atragă atenția.

Însuşi germenele fenomenului spălarea banilor sau al legalizării veniturilor ilegale este întâlnit încă în antichitate. În secolul VI î.e.n., ţarul Amasis obliga fiecare egiptean să declare conducătorului provinciei veniturile sale anuale. Cei care se eschivau de la aceste prescripţii sau nu puteau să justifice în mod legal sursa

veniturilor lor erau ameninţaţi cu moartea.

Reformatorul Solon a stabilit în Atena aceeaşi ordine. Însă, era destul de dificil să-ţi faci viaţa frumoasă în baza veniturilor ilegale, respectiv şi posibilitatea de a obţine asemenea venituri slăbise considerabil. Şi deoarece lipseau careva reglementări în ce priveşte activitatea bancară, piaţa titlurilor de valoare etc., iniţialmente spălarea banilor apare datorită anume acestui fapt. [1, p. 11]. Evident, este mai uşor să obţii, mai întâi, un venit pe căi ilegale şi apoi să-l legalizezi, decât să-l obţii iniţial în mod legal, în urma cărui fapt o bună parte a sumelor nu sunt vărsate în bugetul de stat.

Se consideră că fapta „spălarea banilor" a apărut în anii '20 ai secolului al XX-lea, cel care a inventat-o fiind gangsterul american All Capone. Clanurile mafiote au inventat atunci o metodă ingenioasă de legalizare a mijloacelor provenite pe căi ilegale. Au făcut-o prin intermediul curăţătoriilor chimice. Ţara fusese împânzită de spălătorii. Lanțurile de magazine ofereau, pe lângă serviciile obișnuite, și servicii de spălare a rufelor, astfel că gangsteri precum celebrul Al Capone, Bugsy Moran au deschis spălătorii pentru „spălarea banilor" murdari.

Aceștia utilizau o schemă evazionistă foarte simplă, și anume: "amestecau" banii negri, obținuți din săvârșirea de infracțiuni (care erau foarte mulți), cu cei realizați (adică veniturile obținute) din spălarea hainelor (foarte puțini, deoarece în contextul crizei populația nu avea bani), reușind astfel să introducă în circuitul legal sume exorbitante de bani de natură infracțională. Această istorie a condus la reţinerea termenului de „spălare" care, deşi utilizat la figurat, exprimă totuşi clar esenţa întregului proces ilegal. La începutul procesului se plasează „banii murdari" care, depăşind mai multe etape de „prelucrare tehnică", în cele din urmă devin „curaţi", adică pe deplin legali.

În schimb, anume Maier Lanski a fost cel care a creat diverse metode de spălare. El se conducea de principiul după care toate veniturile ce nu sunt cunoscute de către serviciul fiscal nu se supun impozitării. A fost primul care a evaluat priorităţile conturilor în băncile elveţiene, ale zonelor off-shore şi ale jocurilor de noroc [2, p. 21]. Descriind pericolul spălării banilor, unii metaforizau cum că aceasta ar fi inima crimei organizate, adică ceea ce o face să existe [3, p. 89].

Pentru prima dată însuşi termenul „spălarea banilor" apare în publicaţiile din anul 1973 în legătură cu numele preşedintelui american Richard Nixon. De altfel, se

consideră că la adoptarea „legii antialcool" în SUA, fapt ce a favorizat spălarea banilor, nu s-a ţinut cont de tradiţiile statului, cum ar fi libertatea de a purta arme, hotarele deschise între statele ce formează federaţia, autonomia legislativă a unor state de cea federală, absenţa tradiţiilor culturale etc. [1, p. 12].

Începând cu anii 1980, odată cu creșterea problemelor legate de consumul de droguri în America de Nord și Europa de Vest, termenul "spălarea banilor" a devenit o preocupare majoră pentru guvernele acestor țări și pentru organizațiile internaționale. Astăzi, acest proces este utilizat de unele restaurante fast-food, cazinouri și companii comerciale care operează cu numerar.

La nivel internaţional, problema spălării banilor a fost abordată în conţinutul Convenţiei Naţiunilor Unite împotriva traficului ilicit de stupefiante şi substante psihotrope, care a fost adoptată la data de 20 decembrie 1988 [49], la Viena, în contextul sensibilizării comunităţii internaţionale pentru combaterea traficului de droguri. Spălarea banilor era definită în art.3, alin.1, lit.b). drept „(i) conversia sau transferul de bunuri despre care cel care se ocupă ştie că provin din una dintre infracţiunile stabilite conform alin. a) din prezentul paragraf sau din participarea la comiterea acesteia în scopul de a disimula sau deghiza originea ilicită a bunurilor menţionate sau de a ajuta orice persoană care este implicată în comiterea uneia dintre aceste infracţiuni să scape de consecinţele juridice ale actelor sale; ii) disimularea sau ascunderea naturii, originii, dispunerii mişcării sau proprietăţilor reale ale bunurilor sau drepturilor aferente despre care autorul ştie că provin din una dintre infracţiunile stabilite conform alin. a) al prezentului paragraf sau a participării la una dintre aceste infracţiuni" [4].

Carenţa Convenţiei din 1988 este că incriminează doar legalizarea veniturilor obţinute dintr-o singură sursă – cea a traficului de droguri.

În anul 1990, la Strasbourg, a fost adoptată Convenția Europeană privind spălarea, descoperirea, sechestrarea și confiscarea produselor infracțiunii [4]. Convenţia de la Strasbourg este un prim act internaţional care creionează esenţa spălării banilor definind-o în art.6 drept: „a) convertirea sau transferul bunurilor în cazul în care persoana care le livrează ştie că bunurile constituie venituri provenite din activitatea infracţională, în scopul de a ascunde sau a deghiza originea ilicită a bunurilor sau de a ajuta persoanele implicate în comiterea infracţiunii principale de a se sustrage de la consecinţele juridice ale acestor acte; b) tăinuirea sau deghizarea

naturii, originii, amplasării, dispunerii, deplasării sau a proprietăţii reale a bunurilor, sau drepturilor relative despre care autorul ştie că ele constituie venituri provenite din activitatea infracţională sub rezerva principiilor constituţionale şi a conceptelor fundamentale ale sistemului său juridic; c) achiziţionarea, deţinerea sau utilizarea bunurilor despre care cel care le achiziţionează, deţine sau utilizează ştie, în momentul în care le recepţionează, că ele constituie venituri provenite din activitate infracţională; d) participarea la una din infracţiunile, stabilite conform prezentului articol, sau la orice asociere, înţelegere, tentativă sau complicitate prin acordarea de asistenţă, ajutor sau sfaturi în vederea comiterii acesteia" [4]. Sub aspectul sus-enunţat, Convenţia de la Strasbourg lărgeşte considerabil sfera surselor de obţinere a veniturilor ilegale decât doar din cea de trafic de droguri prevăzută de Convenţia de la Viena din 1988 [4].

Infracțiunile economice pot cauza daune semnificative dezvoltării Republicii Moldova, afectând diversele domenii de activitate ale statului și ale agenților săi economici. Analizând aspectele menționate, se poate observa că, inclusă în Capitolul "Infracțiuni economice", infracțiunea de spălare a banilor aduce, într-un fel sau altul, prejudicii economiei statului. Când ne referim la obiectul generic al spălării banilor, este potrivit să folosim termenul "activitate economică" în loc de "economie", deoarece prin activitate economică înțelegem "totalitatea nivelurilor producției sociale: distribuție, schimb și consum de valori materiale sau alte valori".

Obiectul special al infracțiunii de spălare a banilor este complex, cuprinzând un obiect juridic special principal, care constă în ansamblul relațiilor sociale care asigură circuitul legal al bunurilor și apărarea acestuia împotriva introducerii de bunuri ilegale care ar putea perturba stabilitatea sa. La acest obiect special obligatoriu se adaugă relațiile care contribuie la asigurarea justiției. Obiectul material al infracțiunii de spălare a banilor reprezintă o problemă dificilă în abordarea acestei probleme și trebuie să fie distins de obiectul material al infracțiunii primare, chiar dacă uneori acestea pot coincide.

Deși dispoziția art. 243 CP este formulată aproape similar cu art. 6 al Convenției de la Strasbourg din 1990, nu este justificată introducerea complicității la nivel de autorat în art. 243 CP. Convenția de la Strasbourg a încercat să definească cât mai clar infracțiunea de spălare a banilor, pentru a permite preluarea definiției de către legislațiile penale naționale ale diferitelor state care adoptă diverse sisteme de drept

și pentru a sublinia necesitatea pedepsirii atât a pregătirii, cât și a tentativelor și a complicității la această infracțiune. Instituția participației este reglementată în Partea Generală a legislației penale, evitând astfel formulările specifice la fiecare normă din Partea Specială. Cu toate acestea, la calificarea faptei, dispoziția normei are în vedere acțiunile autorului, iar acțiunile celorlalți participanți se califică prin trimitere la articolele din Partea Generală a Codului penal.

În ceea ce privește utilizarea zonelor off-shore în procesul de spălare a banilor, este important de menționat că acestea nu pot constitui loc de spălare a banilor în sine, din punct de vedere al componenței infracțiunii, deoarece ele însele nu sunt ilegale, iar legislațiile lor permit desfășurarea unor astfel de operațiuni.

Totodată, fără a se considera o abatere de la subiect, menționez rezerva care a fost formulată în Declaraţia Republicii Moldova la momentul ratificării Convenţiei de la Strasbourg: „Republica Moldova declară că Convenţia privind spălarea banilor, depistarea, sechestrarea şi confiscarea veniturilor provenite din activitatea infracţională nu se aplică pe teritoriul controlat efectiv de organele autoproclamatei republicii moldoveneşti nistriene până la soluţionarea definitivă a diferendului din această regiune” [5, p. 6]. Prin această rezervă s-a ţinut să se remarce nu faptul că infracţiunea spălarea banilor, prevăzută de art.243 CP RM, nu ar avea efecte pe teritoriul nistrean, ci că prescripţiile cooperării şi asistenţei juridice în materia spălării banilor, prevăzute de Convenţia de la Palermo, nu vor putea fi executate aici.

Totodată, din alin. 1 rezultă că, infracţiunea principală este săvârşită fie pe teritoriul Republicii Moldova, fie în afara lui. În ipoteza în care se comite în afara teritoriului Republicii Moldova, important este ca infracţiunea principală să conţină elementele constitutive ale unei infracţiuni în statul în care a fost comisă şi să poată conţine elementele constitutive ale unei infracţiuni comise pe teritoriul Republicii Moldova. În caz contrar, dacă legea penală autohtonă nu cunoaşte sub nicio formă o asemenea faptă, lipseşte temeiul aplicării răspunderii în baza alin.(1) art.243 CP RM.

Referitor la elementul subiectiv aferent infracțiunii de spălarea banilor, este notabilă opțiunea legiuitorului moldovean în sensul de a utiliza, în norma de incriminare din Codul penal, sintagma alternativa „*care trebuia să știe*” că bunurile constituie venituri ilicite. Consider că sintagma „*trebuia să știe*” cuprinsă în norma de incriminare a spălării banilor din Codul penal este neclară și lasă loc la interpretare, deoarece, cel puțin la prima vedere, generează o dificultate în a stabili forma de

vinovăție cu care se poate comite infracțiunea. Problema nu a fost tranșată definitiv de către Curtea Constituțională din Republica Moldova prin cele două decizii, de inadmisibilitate ce-i drept, pronunțate cu privire el sintagma în discuție. Chiar dacă, pe calea interpretării rațiunii textului de incriminare, dar și în considerarea motivării Curții Constituționale, am ajunge la concluzia că sintagma în discuție obligă organele judiciare să stabilească del caz el caz latura subiectivă a infracțiunii, totuși, din prima lectură a textului, se pune întrebarea cum poate subiectul de drept să urmărească legalizarea unor venituri dacă el nu a știut (întrucât „*trebuia să știe*”) că acele venituri au o proveniență ilicită.

Drept urmare, nu este clar ce conținut are vinovăția în cazul în care subiectul infracțiunilor prevăzute la art. 243 CP RM trebuie să ştie că bunurile, care reprezintă obiectul material al infracțiunii, constituie venituri ilicite. Sub acest aspect, dispoziția art. 243 CP RM se caracterizează prin neclaritate și imprevizibilitate. Chiar dacă am admite că sintagma „ori trebuia să știe” („sau trebuia să știe”) de la lit. a)-c) alin. (1) art. 243 CP RM presupune manifestarea de către făptuitor a imprudenței, aceasta ar contraveni esenței juridice a infracțiunilor prevăzute de acest articol. Anume intenția, ca formă exclusivă a vinovăției în cazul spălării banilor, este nominalizată expres în parag. 1 art. 6 al Convenției de la Palermo [6] și în parag. (3) art. 1 al Directivei UE [7].

Având în vedere neclaritatea și imprevizibilitatea sintagmei „ori trebuia să știe” („sau trebuia să știe”) utilizate la lit. a)-c) alin. (1) art. 243 CP RM [7], susțin opinia doctrinarului Stati V., și anume, excluderea respectivei sintagme din art. 243 CP RM.

După efectuarea cercetărilor, am obținut următoarele rezultate:

1. Am identificat geneza fenomenului de spălare a banilor, precizând principalele etape istorice în dezvoltarea și răspândirea acestuia.

2. Am analizat materiale științifice publicate în Republica Moldova și în străinătate, evidențiind particularitățile de interpretare a textului legal din legislațiile naționale și menționând noutățile științifice din aceste surse.

3. Am stabilit că spălarea banilor este un delict consecutiv, fiind conexă unei fapte primare care devine sursa venitului "spălat".

4. Am identificat obiectul juridic general, generic și special al infracțiunii, precum și obiectul material (imaterial) stabilit de articolul 243 al Codului Penal al Republicii Moldova.

5. Am determinat modalitățile de săvârșire a laturii obiective a infracțiunii de

spălare a banilor.

6. Am identificat etapele din procesul de spălare a banilor.

7. Am stabilit momentul de consumare a faptei incriminate la articolul 243 al Codului Penal.

8. Am definit forma de vinovăție pentru spălarea banilor, precum și scopul acesteia.

9. Am examinat circumstanțele agravante ale infracțiunii de spălare a banilor.

10. Am determinat criteriile de delimitare a infracțiunii prevăzute la articolul 243 al Codului Penal al Republicii Moldova de alte infracțiuni, evidențiind și analizând particularitățile de delimitare.

11. Am descris scheme de spălare a banilor specifice Republicii Moldova.

12. Am stabilit modul de aplicare a legislației în vederea prevenirii și combaterii fenomenului de spălare a banilor.

13. Am identificat problemele generate de aplicarea mecanismelor de prevenire și combatere a spălării banilor în Republica Moldova.

Generalizând rezultatele cercetărilor privind răspunderea penală pentru spălarea banilor, formulez următoarele *concluzii*:

1. Fenomenul spălării banilor reprezintă un concept juridic care nu este universal recunoscut de către toate statele. Cu toate acestea, analizând legislațiile penale ale mai multor țări europene, se observă o tendință de armonizare, ceea ce va facilita găsirea celor mai eficiente mijloace de cooperare în prevenirea și combaterea acestui fenomen periculos.

2. Spălarea banilor este principalul mijloc de existență și dezvoltare a crimei organizate și a terorismului.

3. Obiectul material al infracțiunii de spălare a banilor poate fi reprezentat doar de bunurile aflate în circuitul civil, deoarece legalizarea altor tipuri de bunuri ar fi imposibilă.

4. Latura subiectivă a infracțiunii de spălare a banilor este caracterizată exclusiv prin intenție directă. Scopul acesteia derivă din natura și esența spălării banilor, constând în legalizarea veniturilor obținute ilegal. Spălarea banilor este o infracțiune săvârșită numai cu intenție, nefiind susceptibilă de a fi comisă din imprudență.

5. Motivul infracțiunii de spălare a banilor nu influențează calificarea acesteia.

6. Pentru calificarea infracțiunii conform alineatului (1) al articolului 243, nu

contează calitatea subiectului (cetățean al Republicii Moldova, cetățean străin, apatrid, persoană juridică rezidentă sau nerezidentă pe teritoriul Republicii Moldova).

7. Persoana juridică nu poate săvârși direct și personal infracțiunea de spălare a banilor, însă poate fi imputată când aceasta este comisă de către un organ sau reprezentant al său.

8. Infracțiunea de spălare a banilor va exista chiar dacă autorul infracțiunii principale nu a fost urmărit sau condamnat pentru cauze precum decesul, eludarea răspunderii sau necunoașterea identității sale. Lipsa de răspundere a autorului primei infracțiuni nu împiedică existența infracțiunii de spălare a banilor și nici tragerea sa la răspundere penală.

Concluzionând cele expuse, se propun următoarele *recomandări*:

1. Deși există opinii divergente, consider că subiectul infracțiunii de spălare a banilor poate fi și subiectul infracțiunii anterioare (principale). Această infracțiune nu trebuie percepută ca o îndeplinire a scopului infracțiunii anterioare. Incriminarea spălării banilor nu contravine principiului prezumției de nevinovăție pentru fapta inițială.

2. Republica Moldova necesită o reformă cuprinzătoare care să vizeze implementarea unor măsuri pentru asigurarea independenței agențiilor de stat, în special a celor responsabile de supravegherea de stat, creșterea transparenței acțiunilor guvernului, transparența în sectorul privat (identificarea beneficiarilor efectivi) și măsuri de combatere a corupției (publicarea declarațiilor de avere ale funcționarilor publici, inclusiv a sursei fondurilor utilizate pentru achiziționarea bunurilor respective).

3. Dezvoltarea unui parteneriat eficient în lupta împotriva spălării banilor implică colaborarea între actorii cheie - persoane cu autoritate decizională, autoritățile judiciare, forțele de aplicare a legii, Unitățile de Informații Financiare, autoritățile de reglementare și supraveghere financiară, instituții financiare, instituții financiare non-bancare, instituții non-financiare, precum și organizații internaționale și regionale.

4. Extinderea măsurilor de prevenire a spălării banilor implică reforma și consolidarea instituțiilor statului, asigurarea unui nivel mai ridicat de transparență și cooperare internațională pentru schimbul de informații.

5. Rolul instituțiilor financiare și non-financiare în prevenirea spălării banilor

este esențial. Este necesară o atenție sporită la cerințele de monitorizare continuă a tranzacțiilor, raportare a acestora și păstrare a înregistrărilor.

6. Actualizarea întregului cadru legal privind crima organizată este crucială pentru prevenirea infracțiunilor conexe (cum ar fi traficul de ființe umane și organe, traficul de droguri, corupția). Fără aceasta, eforturile de consolidare a prevenirii spălării banilor vor fi insuficiente și ineficiente.

Propuneri de *lege ferenda:*

1. Dat fiind caracterul ambiguu și imprevizibil al sintagmei „ori trebuia să știe” („sau trebuia să știe”) folosite la lit. a)-c) alin. (1) art. 243 CP RM, susținem sugestia doctrinarului Stati V. de a elimina această sintagmă din art. 243 CP RM.

2. Analizând Legea nr. 308 din 22.12.2017 privind prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, considerăm inoportună includerea formulării „și finanțarea terorismului”, deoarece există și alte infracțiuni în afară de terorism care utilizează operațiuni de spălare a banilor. Argumentul nostru se bazează pe faptul că organizațiile teroriste folosesc spălarea banilor în primul rând pentru a justifica veniturile obținute ilegal prin investirea unei părți din acestea în activitățile teroriste. În plus, articolele din această lege reglementează în mare parte domeniul spălării banilor, menționând doar sporadic finanțarea terorismului, motiv pentru care această infracțiune ar trebui tratată într-un act normativ separat.

BIBLIOGRAFIE:

1. MUTU-STRULEA M., Analiza juridico-penală a spălării banilor, Chișinău: CEP USM, 2006. p.7. http://drept.usm.md/public/files/monografia-machet343b1.pdf (vizitat 19.10.2024)

2. JEREZ O. Le blanchiment de l’argent. Paris: Banque Editeur,1998, p. 21.

3. RANCÉ P., L’Europe judiciaire. Enjeux et perspectives, Paris: Dalloz, 2001, p. 89.

4. Convenţia Organizației Națiunilor Unite contra traficului ilicit de stupefiante şi substanţe psihotrope nr. 215 din 20.12.1988. În: Tratate internaţionale nr. 8 din 30.12.1999. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=117944&lang=ro

5. ULIANOVSCHI X. *Participaţia penală*, Chişinău: Asociaţia Judecătorilor din Moldova şi Centrul de Drept, 2000, p. 6.

6. Convenţia penală privind corupţia adoptată la Strasbourg la 27 ianuarie 1999, https://www.cna.md/public/files/legislatie/conventia_penala_privind_corupti a.pdf (vizitat 19.10.2024).

7. Convenţia Naţiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate din 15.11.2000. În: Tratate internaționale , 2006, volumul 35, pag. 333. http://www.antitrafic.gov.md/public/files/Conventia_ONU_crima_transdroguri.pdf, (vizitat 19.10.2024).

8. Codul Penal al Republicii Moldova, nr. 985 din 18-04-2002, Publicat: 14-04-2009 în Monitorul Oficial Nr. 72-74 art. 195